

Annelie Anderberg (till höger) är full av smittande energi, poddare, föreläsare och en spindel i många nätverk, bland andra Grön kyrka, God Jord, Equmeniakyrkan, Sveriges Kristna Råd och studieförbundet Bilda där hon är verksamhetsutvecklare för hållbarhet. Hon har recenserat och skrivit studieplanen till boken *En grönare kyrka*.

Maria Engelbretsson är också poddare, skribent och aktiv i nätverk, men framför allt en del av resurspoolen *Byakademin* – med utsiktspunkt och kompetens i djupaste Norrland. Förutom Maria ingår författarparet **Ingrid och Nikolas Berg**, landsbygdsutvecklare **Thorsten Laxvik** och pedagogen **David Bennett**, Omställningsnätverkets f.d. ordförande.

ByAkademin. [Läs mer](#)

Annelie Anderberg och Maria Engelbretsson:
Vad händer om vi tar Jesus på allvar - i klimatnödläget?

Genom historien ser vi om och om igen att materiellt välstånd har varit en markör för status och framgång. Trots alla Jesus varningar för rikedom, kärleken till pengar och tjänandet av Mammon finns det någon slags bild av att materiellt välstånd är kopplat till välsignelse. Dock säger Jesus aldrig "kom till mig så

De två parhästarna Annelie och Maria.

ska ni få en massa prylar" eller "följ mig och ni kommer leva i överflöd av pengar". Han återkommer däremot till att vi ska älska varandra och att han ger oss av sin frid.

När Jesus säger just det där med friden är det ordet *shalom* han använder. Shalom är ett oerhört rikt ord som kan översättas med harmoni, balans, fred, frid, glädje, vila, omsorg, räddning. När det nu är detta vi får från vår Herre, varför dras kristna då med i jakten på materiell framgång, pengatillväxt och framgång som oundvikligen sker på bekostnad av både oss själva, medmänniskor och medskapelsen? Har vi tappat bort vårt kall? Har vi glömt vilka vi är?

Vår kultur är en våldskultur

Vi vill dra det hela till sin spets och kallar den kultur vi lever i för en våldskultur. Kanske tycker du att det låter hårt, men låt oss förklara. Det ekonomiska system vi lever med kräver ständig tillväxt. Ett sådant system kräver billiga råvaror i mängder, billig arbetskraft och att människor är villiga att arbeta hårt i strävan att få det bättre materiellt. Det, i sin tur, kräver att det är okej att utnyttja och exploatera naturen, djuren, medmänniskorna och oss själva. *Vi gör våld på allt liv*, hela skapelsen för att få de ekonomiska hjulen att snurra. Vi tjänar Mammon med full kraft och befinner oss mycket långt ifrån en kultur och en skapelse där *shalom* råder. Det måste finnas andra sätt att förhålla oss till prylar och liv än vi gör nu.

Det har under några år talats om att vi behöver en "grön, cirkulär tillväxtekonomi" för att inte utarma jordens resurser, men ett växande antal ekonomer ratar den idén och avfärdar den som verklighetsfrånvärd. I stället blir *degrowth*, eller ekonomisk nerväxt, ett alltmer omtalat begrepp bland ekonomer, som den egentligt enda realistiska strategin för att kunna åtgärda de sociala och ekologiska kriser vi befinner oss i. *Varför är det sekulära ekonomer som säger det här, och inte kyrkan?*

Evangelium för hela skapelsen – och samhället

Vad händer om kyrkan tar sitt uppdrag att förkunna evangelium för hela skapelsen på allvar? Om kristenheten valde *nedväxt* i fråga om pengar och hängav sig åt tillväxt när det kommer till just *shalom*? Hur skulle kyrkans trädgårdar brukas? Vilken kultur skulle spridas inom och runt församlingarna? Hur skulle det påverka både kollektivet och individen? Hur skulle det påverka samhället?

Vår vän *Lovisa Bergström* skrev för något år sedan på *Omställningsnätverkets* hemsida om hur vi ska komma till rätta med de ekologiska kriser vi står inför. Efter att ha fått en bild av hur frikyrkor är organiserade genom vår podd *Jord är du* formulerade hon sig på följande vis:

- Inom församlingen självorganiserar sig den ganska brokiga skaran medlemmar utifrån intressen och förmågor för att tillsammans lösa de uppgifter de står inför, samtidigt som de förenas av sin gemensamma tro och tillhörighet. Undrar om de har svaret på frågan, eller känner någon som har?

Om vi har svaret? Jesus, alltid Jesus, som vi i ord och handling får följa och vars shalom får flöda genom oss. För att möjliggöra det behöver vi dock vända *våldskulturen* och *guldkalven* ryggen och tillsammans söka andra, skapelsetillvända och fredliga sätt att göra livet.

Vad innebär det att vara skapad till Guds avbild?

Hur menade Gud när han sa att människan skulle råda över skapelsen? Varför har vi människor skapat ett ekonomiskt system som kräver ekonomisk tillväxt på skapelsens bekostnad? Vad innebär egentligen fred och - *vad händer om kristenheten väljer tillväxt av shalom istället för pengar?*

I Bibelns allra första kapitel får vi läsa om planen som skissas upp för människan innan hon skapas. Utifrån hebreiskans pluralform för Gud resoneras det i ett *vi* kring syftet och uppdraget som människan skulle få, skapade till Guds avbild, lika oss, att *härska, odla och bevara/bruka och vårda*, att älska vår nästa och att förkunna evangelium för hela skapelsen. Vad betyder det här hur påverkar det kristenhetens uppdrag idag?

Ett ord som vi tror har bidragit till att kristna i stor utsträckning har köpt industrialiseringens idé om ständiga framsteg och stadig tillväxt med utnyttjande och exploatering av både människor och natur som förutsättning är det lilla ordet *härska*. Att härska leder ofta tanken till att dominera, kuva, stävja, fritt roffa bland det som finns. Andra översättningar använder ordet *råda*, och även om det inte ger samma associationer som härska finns där ändå ett mått av dominans och överläge. Den som är satt att råda torde väl vara av den bättre arten?

Ser vi till ordet i grundtexten finner vi hebreiskans ord *radah*. *Radah* finner vi vidare i gamla testamentet där ett gott styre ska beskrivas, styren under vilka fred, frid, rättvisa råder. I vissa fall beskrivs även hur boskapen mådde väl och jorden gav god skörd. *Radah* återfinns även i sammanhang där ett riktigt uselt styre beskrivs, och hur Gud fördömer ett sådant härskande där förtryck råder.

Är Gud härskare eller befriare från förtryck?

Det intressanta för oss blir då att se till kontexten där vårt uppdrag formuleras - skapade till Guds avbild med uppdrag att *radah* "över havets fiskar och himlens fåglar, över boskapsdjuren och hela jorden och alla kräldjur som rör sig på jorden. Och Gud skapade människan till sin avbild". (1 Mos 1:26-27) Om vi ska råda på ett sätt som berättar om vem Gud är, då är det förstås avgörande att fundera över hurdan Gud är. *Är Gud en som dominerar, stävjar och kuvar, eller någon som verkar för harmoni, vila, glädje och fred?* Bibeln berättar om en Gud som ger liv, rätar krökta ryggar och kommer med hopp där hopplöshet råder.

Om vi hoppar fram till Bibelns andra kapitel, där det i den femtonde versen står att Gud tog mannen och satte honom i Edens lustgård att odla och bevara den (SFB15), kan vi utläsa både ett varsågod och ett stopp. I Bibel2000 står det att Gud satte människan i Edens trädgård att bruka och vårda den. Oavsett vilken översättning förstår vi att människan har en plats i skapelsen där också hon ska få sina behov tillgodosedda, men inte på bekostnad av ekosystemen, den fina skapelseväven. Det har gått sådär.

Dags att byta fokus

Det ter sig rimligt att fråga varför Gud gav människan i uppgift att *radah*, odla och bevara, bruka och vårda, när vi nu har visat oss vara så usla på att respektera både våra egna och andras gränser. Kan det bero på Guds insikt om arten han skapat, om människans potential att göra både gott och ont? Att vi behöver förstå vårt syfte och vår plats i skapelsen, att Gud hjälper oss att rikta blicken mot det som är vårt uppdrag?

Det är som med de små barnen, när vi använder distraktion som metod för att bryta en negativ situation. Syskonbråk? "Kom och hjälp mig att skala morötter!" Vaknat på dåligt humör? "Skulle inte vi kunna bygga ett häftigt legobygge efter frukost idag?" Rikta uppmärksamheten åt ett visst håll för att se klarare vad som gör en god dag. I vår tid och i vår kultur är det mycket som pockar på vårt fokus åt annat håll, långt bort från *radah* på ett sätt som visar på Guds shalom, där vi ser att vi är en del i skapelsen och respekterar skapelsens gränser.

Annelie Anderberg:

Kyrkorna är på banan – några exempel

Det är sällan de positiva nyheterna når de breda massorna. Där dominerar budskapen om krig, katastrofer och stora utmaningar som samhälle efter samhälle står inför. När *Studieförbundet Bildas Klimat och miljö-nätverk* träffades i februari kunde vi dock konstatera att församlingar och andra grupper i en ökande utsträckning efterfrågar samtalsmaterial som rör klimat och miljö. Under 2023 släpptes tre nya studiematerial;

Kyrkan och skapelsen, ett filmbaserat material som Bilda har tagit fram i samarbete med *Maria Englebretsson* och som ställer frågor om hur kyrkan och Bibeln relaterar till vår tids kriser och om vägen fram kan finnas i teologin.

En studieguide till Tro&Liv skriftseries antologi *En grönare kyrka*.

En studieguide till *David Jonstads bok Jordad*, enklare liv i kollapsens skugga. Författaren själv uttryckte att han gärna skulle vara en fluga på väggen för att höra samtalen utifrån de frågor som finns i studieguiden.

I *Equmeniakyrkan* har ett skogsnätverk dragits igång på skogsägares eget initiativ. Under vårens tre träffar ställer vi oss frågan hur vi kan bruka skog och samtidigt värna ekosystemet. Under nätverkets första träff ställde professor Karin Öhman frågan: *Finns det ett kristet sätt att bruka skog?* Utifrån det blev det många intressanta samtal. Ytterligare två träffar är planerade för våren.

I höstas bjöd Bilda in till *Sveriges första ortodoxa miljökonferens*. Under en heldag fick deltagarna ta del av föreläsningar och samtala om hållbarhet utifrån ett ortodoxt perspektiv. Under våren fortsätter samtalen i studiecirkelform. Det här är fullständigt banbrytande och stort!

